

slovenske kulturne akcije

L. X. 14 EL VOCERO DE LA CULTURA ESLOVENA 30. 9. 1963

RACIONALISTIČNI LIK ČLOVEKA

(Homo duplex)

V svojih prodornih študijah o Descartesovi filozofiji je Jacques Maritain prišel do zaključka, da je lik človeka, ki se izlušči iz del očeta evropskega racionalizma, čudno podoben liku angela, kakor ga je pojmovala srednjeveška sholastika. Angel, ki biva v mašineriji svojega telesa. Descartesov človek ni več enota. Ne velja več, kar je učil Tomaž Akvinski: človek ni duša, ni telo, ampak nekaj tretjega: podstatna enota duše in telesa. Namesto enotnega človeka (homo simplex) je stopil čisti duh + telesni mehanizem (homo duplex).

To pojmovanje je vrglo svojo senco na vso moderno kulturo vse do danes. Od tam izvira moderni idealizem. Od tam tudi njegov nasprotnik: moderni materializem. Za Descartesa in njegovo šolo je značilen neki teoretičen prezir do telesa sploh in še posebej do čutnega spoznanja. Edino, kar velja, je čisto umovanje. Čutno spoznanje ima le praktičen pomen, ne pa teoretičnega. S tem se uveljavi v moderni evropski kulturi votlo razumarstvo in papirnata modrost. Človeški um namreč ostane živ in svež, dokler ne pretrga vezi s čutnim spoznanjem.

S prezirom do čistega spoznanja pa gre vzporedno devalorizacija čustvenosti. Neki nemški racionalist 17. stoletja E. Weigel je skušal izločiti iz morale vse, kar temelji na čustvu. Trdil je, da je samo opicam primerno poljubljati mladiče in jih stiskati na prsi. Podobna stališča je zaslediti tudi pri Wolffu in Kantu.

Človek je tako rekoč izgubil svoje telo. „Jaz, to se pravi moja misel,“ se izraža Descartes. Telesnost ostane zunaj človeškega jaza ali, kar je isto, zunaj človeške osebnosti. Je zgolj stroj. In se mora upravljati kot stroj. „Tehnološka morala“ stopi na mesto stare asceze.

Tudi politika in ekonomija so zadeve, ki se dajo upravljati zgolj s tehniko in prenehajo biti notranje in po svoji naravi sami bistveno podrejene etiki.

Descartesov angelizem je neločljivo povezan z materialističnim pojmovanjem narave. Tudi za človeka velja isto: angelizem duha in materializem telesa. „Qui fait l'ange, fait la bête,“ je kritično pripomnil sodobnik Pascal.

Milan Komar

SLOVENSKA KULTURNA AKCIJA

Enajsti kulturni večer

bo v soboto dne 5. oktobra 1963 ob 19. uri
v salonu Bullrich, Sarandí 41, Capital.

Filozofski odsek

RACIONALISTIČNI LIK ČLOVEKA

(Homo duplex)

Predaval bo g. dr. Milan Komar

Ker je po naši v isti dvorani še ena prireditev, prosimo
točne udeležbe. Hvaležni bomo za prostovoljne prispevke
v kritje stroškov.

UKINITEV SLOVENSKIH RADIJSKIH ODDAJ V PARIZU

Pariški dnevnik „Le Monde“, ki kot naslednik „Le Tempsa“, velja za glasilo francoske zunanje politike, je dne 27. avgusta objavil kot protest poseben članek, ki nosi naslov: „Francoska Radijska televizijska mreža ukinja oddaje v slovenskem jeziku.“ Prinašamo prevod: „Generalno ravnanje RTF je sklenilo z dnem 1. septembra ukiniti oddaje v slovenskem jeziku v svoji vsakodnevni jugoslovanski oddaji in bo ostala samo oddaja v srbohrvaščini. Uradni razlog tega sklepa je štednja pri plačevanju dveh urednikov, ki pa bosta sicer pridržana drugim odsekom.“

Ta sklep bo vsekakor izzval nekatere reakcije v Jugoslaviji, kjer strogo upoštevali izvirni značaj slovenske kulture in življenja.

Dosedaj so v tej mali deželi zelo cenili slovensko oddajo, kajti ona sama ima četrtino vseh jugoslovanskih radijskih sprejemnikov ter je imela od Napoleoneve Ilirije važne kulturne zveze s Francijo. Te zveze so tudi utemeljevale obstoj Francoskega instituta v Ljubljani med dvema svetovnima vojnama. Vsekakor je presenetljivo, da so izbrali prav trenutek obiska Hruščeva v Jugoslaviji za pretrganje te zadnje vezi, ki se je še ohranjala med Parizom in Ljubljano.

Razlogi, ki jih navaja RTF — vsekakor drugi kot pa gospodarski — so le malo prepričljivi:

„Vsi Slovenci razumejo srbohrvaščino.“ Bilo bi enako resnično trditi, da vsi Slovenci razumejo nemško in italijansko. Si-

(Dalje na 4. st.)

— Dvanajsti kulturni večer
SKA bo v soboto dne 19. oktobra
ob 19. uri. Predaval bo č. g. prof.
dr. Filip Žakelj: *Problemi ob
treh slovenskih beatifikacijah*
(Baraga, Slomšek, Vošnjak). Pri-
reditev bo v salonu Bullrich,
Sarandí 41, Capital.

I z š e l j e
prvi del trilogije
LJUDJE POD BIČEM
Spisal Karel Mauser
(Str. 440)

Cene v prodaji izven naročnine:
broš. 370.— pesov; vez. v platno
460.— pesov. Cene za inozemstvo
bomo objavili prihodnjč.

I z š l o
M E D D O B J E štev. 3-4
Cena zvezku: 250.— pesov;
2.80 dolarjev; 1300 LIT; 12 NF;
10 DMK; 60 šilingov.

— Za Tiskovni sklad Glasa so darovali: gđc. Mara Bidovec, San Justo, 100.— pesov; g. Esih Matija, Florida, 200.— pesov. Najlepša hvala.

SLOVANSKI KONGRES V SALZBURGU

Ob stoletnici prihoda sv. Cirila in Metoda k Slovanom Srednje Evrope se je od 12. do 16. julija vršil v Salzburgu znanstveni kongres, ki je obravnaval tema „Slovani med Vzhodom in Zahodom v preteklosti in sedanjosti“. Delo se je razvijalo v petih odsekih: splošno—zgodovinskem, ciril—metodijskem, filozofskem in arheološkem, umetnostnem. Med udi častnega znanstvenega predsedstva je bil imenovan tudi Slovenec Franc Grivec, ki mu je pa smrt preprečila, da bi mogel zavzeti svoje mesto med prvimi strokovnjaki sodobnosti, ki so tvorili predsedstvo. Rajnega profesorja se je v nedeljo 14. julija spomnil s krajšim govorom prof. Francè Tomšič, Grivčev latinski referat „Sv. Ciril in Metod, apostola cerkvene edinosti“ pa je prebral zadnji Grivčev asistent F. Perko. Nastopilo je še šest Slovencev. V sekciji za slovansko filologijo so slovanski predavatelji obravnavali posebno brižinske spomenike. Profesor Francè Tomšič je v temeljiti in pregledni lingvistični razčlembi dokazal njih pripadnost k slovensčini, njih karantanski izvor. Dr. Jože Pogačnik (sedaj docent v Zagrebu) je skušal izkazati drugi brižinski spomenik kot prvo slovensko literarno umetnino, narejeno s posredovanjem sočasnih zahodnih tekstov po poznavanju antičnih estetičnih načel. Prof. Rudolf Kolarič (sedaj na univerzi v Novem Sadu) je pokazal na kontinuiteto slovensčine od brižinskih spomenikov do sedanje oblike knjižnega jezika v razvoju, ki ga ni določala stara cerkvena slovansčina. Akademik Francè Stelè je govoril o sv. bratih v umetnosti naših dežel; izrazil je upanje, da bo tudi na ozemlju Koceljeve države mogoče najti ostanke zidanih stavb, ko je češko—slovaška arheologija odkopala tako pomembno arhitekturo na teritoriju Velike Moravske. O izkopaninah na Bledu je poročal dr. Jože Kastelic, ki si je prizadeval na arheološkem materialu razbrati antitezo med poganskimi Slovenci in „briksenško misijonsko kolonizacijo“; edino njegov referat je očitaval avtorjevo „družbeno pogojenost“. Z ozirom na povod kongresa je bilo bolj periferno predavanje muzikologa prof. Drag. Cvetka o skladatelju Janezu Krstniku Dolarju iz XVII. stoletja, ki so ga šteli med Čeha in Avstrijce, pa je Cvetko izpričal njegov slovenski rod. V nedeljo 14. julija je v salzburski stolnici glagoljal zagrebški nadškof dr. Šeper, pridigoval pa cerkveni predsednik kongresa, regensburski škof dr. Rud. Graber, ki je pomenljivo omenjal pozno poravnavo dolga bavarsko—frankovske cerkve cerkvi panonsko—moravskega, se pravi slovanskega prostora. Na slovesni akademiji v Aula Academica je s svojo sijajno sintezo, ki je kar štrcala vede in duha, zajel najodličnejše mednarodno občinstvo sedaj nesporni prvak zgodnje slovanske cerkvene zgodovine prof. František Dvornik. Ves čas kongresa je bila odprta tudi imenitna razstava „Salzburska metropolija in Slovani“.

— RAZSTAVA slovenskih knjig, izšlih v Argentini, je bila v nedeljo 22. 9. v Slomškovem domu v Ramos Mejiji ob priliki ta-

KAREL MAUSER O SVOJEM DELU LJUDJE POD BIČEM

Karlu Mauserja kot pisatelja poznamo vsi, saj je dozdaj napisal že skoraj dvajset knjig, pa nekaj povesti in romanov še knjižno ne izdanih. In vse te je napisal v emigraciji. Ko je izdal deseto knjigo, sem napisal o njem v Zborniku Svobodne Slovenije posebno študijo (za leto 1957), na katero opozarjam, kogar bi zanimala Mauserjeva pisateljska pot. Vendar naj pa njegove knjižne izdaje tu vsaj imenoma navedem: *Rotija, Sin mrtvega, Prekleta kri, Jerčevi galjoti, Jamnik, Zemlja, Puntar Matjaž, Velika rida, Vetrinjsko polje 1945* (meditacije), *Večna vez, Pšenični klas*, (črtice), *Ura s kukavico*, (dve knjigi), *Mrtvi rod*, pa *Kaplan Klemen*, ki

je že vsaj dvakrat izšel v podlistkih, nikdar pa v knjigi, pa je doživel že tri izdaje v tujih jezikih: dve v nemščini „Kaplan Clemens“ (v Švici) in eno v Barceloni v španščini „El Capellán“. Poleg tega je že v Ljubljani izdal prevod povesti *Ljudje in gore* nemškega pisatelja Josefa Federerja, na Koroškem pa knjigo o patru Mandiču. V listih je priobčeval prevod Werflövega lurskega romana „*Pesem Bernardke*“; začel in deloma je objavil več povesti iz koroških taboriščnih let, pa domačih medvojnih v črticah in jih zbral. Pač pa je ta doba zdaj doživela knjižno izdajo v pričujoči trilogiji *Ljudje pod bičem*, ki je tudi bila sicer že objavljena v časnikih (Vera in dom, Ameriška domovina), pa zdaj prvič izhaja v knjižni obliki. Zanj je Mauser prvi del popolnoma na novo napisal, druga dva dela pa popravil.

Ob tej priliki, ko izdajamo to njegovo največjo povest, ki je doslej tudi najobširnejše delo slovenske emigracije, sem se obrnil nanj, naj mi kaj napiše o svojem delu, svojem gledanju na pisateljsko poslanstvo med narodom, pa še o svojem razmerju do nas, tu v Argentini, okrog SKAkeje. In poslal nam je naslednji odgovor, ki ga prinašamo kot običajni intervju s pisatelji naših knjižnih izdaj.

„Kaj naj bi jaz povedal o tem svojem delu? — Napisal sem ga leta 1949 za verski list Vera in dom v Celovcu in sicer pod imenom Štefan Gornik. Štefan je moje drugo ime v krstnih bukvah, po očetovem očetu. Svojemu imenu sem se ognil, ker Mohorjevi nisem hotel delati težav. V tistem času sem mnogo pisal pod drugim imenom. Prav zavoljo razmer sem se tedaj ognil tudi širšemu prijemu (vaške straže, partizani) in obstal predvsem pri zgodbu učiteljice Silve. Ko sem delo končal, sem samo tiho upal, da ga morda nekoč nadaljujem, zato sem na nek način pustil zgodbo odprto. Bilo je zanimivo, da je v tistem času tudi avstrijska Die Fuchs (zelo dober časopis) priobčila dve ali tri moje črtice v nemščini in sicer v prestavi nekdanje blejske učiteljice Tekle Bruckner. Zavrnila pa so mi tedaj Gramozno jama s pripombo, da je zelo močna, toda zavoljo vsebine (talci) si je ne žele objaviti. Žal mi je, da nimam izrezkov.“

V Ameriki sem se odločil, da zgodbo nadaljujem. Tako sem pričel drugi del, ki sem ga postavil v Dobropole, ki je bila znana kot izrazita bela dolina s strašnimi žrtvami. Tu je bil prostor očiščevanja za Silvo. Ko sem drugi del končal, sem že vedel, da bom moral prvega na novo napisati. Vendar sem prej še končal tretji del. Nato sem prvega zavrgel in napisal povsem novega. Od starega sem ohranil samo najbolj osnovno zgodbo.

Kaj sem hotel s to trilogijo povedati? — Hotel sem vsaj v majhnem napisati apologijo našega odpora, ki jo je najbolj čisto podal Narte Velikonja, ko je pred sodiščem dejal: Resnica je bila na naši strani. Kar smo napravili napak, so bile taktične napake. Hotel sem povedati, da so napake bile in da so se poštene ljudje tudi od druge strani po zmagi zavedli, da ima resnica bel obraz, kakor so mislili. Praviš, da je delo bolj povest kakor roman. Morda imaš prav, posebno za prvi del. Imel sem

pred očmi predvsem naše preproste ljudi. Ti so naša srčika, ti ljudje nosijo levji delež pri naši književni delavnosti. Brez pomoči teh preprostih ljudi bomo v našem delu obtičali ali pa bomo morali presedlati na jezik naših novih domovin. Morda je v tem tudi že odgovor na Tvoje vprašanje, kam se štejemo v naši emigrantski književnosti in kako gledam nanjo? Kam se štejemo? Če hočem biti zelo odkrit, potem bi rekel, da sem v emigraciji nekak most med staro našo umetnostjo in med novo, ki poganja zlasti med vami. Naši ljudje ne morejo čez noč pasti iz tradicije v novo stvarnost in morda je bila glavna napaka SKA, da tega spočetka ni vzela dosti v obzir. Umetnost se mora razvijati in zoreti, toda nemogoče je skoraj čez noč ustvariti dva bregova in večino ljudi pustiti na enem. To se je zgodilo pri SKA. Dobro pisane knjige z novim oprijemom (strani filozofije) niso našle kupcev, ker je bil skok prehitel. Večina ljudi jih ni razumela in nenadoma smo se znašli v stiski. Mladi so hoteli svojo pot trmasto naprej, jaz tu sem videl, da nek most mora ostati. Ustvaril sem v mnogih pač neko sodbo, ki so mi jo nekajkrat potakali pred nos — „večerničar“. Toda zakaj ne bi nekdo med nami legel čez bregova in skušal ustvariti skromno brv? Mar je po Tvoje ali po njihovem tako zelo važno, če prideš v literarno zgodovino ali ne prideš? Po moje je umetnik kakor duhovnik. Zlasti to velja v emigraciji, če hočemo, da bo slovenska beseda še romala od človeka do človeka. Brez nekega mostu tudi slovenske abstraktne umetnosti ne bo dolgo. Ni mecenov, slovenski človek pa le počasi stopa vanjo. Naša emigrantska književnost bo morala gledati, da tradicije ne raztrga, ker bi s tem pretrgala žilo dovodnico za vsako literarno delo.

V največjo milost si štejemo, da sem v koroških letih, v katerih sem napisal tudi shemo za Ljudi pod bičem, imel priliko, da sem sopomagal spet pognati v tek večernice pri Mohorjevi. Četudi nič ne bo ostalo od mojega dela, vem, da se me bo marsikak preprosti koroški človek spomnil, ko bo od mene ostal samo še prah. Istočasno s Ljudmi pod bičem bodo letos izšle v Celovcu moje večernice Mrtvi rod, koroška povest, drobna povest. Na Koroško sem bil vedno tesno privezan.

Moj odnos do vas v Argentini? — Rad vas imam in vse vas visoko cenim, cenim delo SKA. S Simičem sva bila nekaj skupaj v literarnem krogu Ognjišče, s Kremžarjem in Korošcem smo nekoč skupaj delali prve korake v taborišču, prav tako z Novakom. Toda še vedno mislim, da ne spadam v vaš krog, da je moja umetnost samo preprosta brv med vami in preteklostjo. Ostal sem viharik na prelomu časa, nekak gostač, kakor sem vse življenje bil. Prihajam k vam, ker vas imam rad, toda moj dom je med gruntarji in bajtarji.

S skromnimi kriki vpijem v ta čas, nič novega vam nisem povedal — vem to, na svoj način barvam preteklost, toda nekdo jo mora. Brez te preteklosti bi ne bilo tega, kar je in vsi imamo še noge trdno v njej.

Hvala Tebi, da si prevzel vsa popravila nase. Ob fabriškem delu, in to že leta in leta nočnem, mi ostaja za pisanje tu in tam urica. Zato pišem naravnost vse iz stroja in nimam časa, da bi spet prebiral. Drobna pisanja za liste, govori tu in tam mi vzemó še nekaj od tega časa. Ta knjiga je šopek poljskih rož na grobe mojih mrtvih prijateljev in zahvala dobrim ljudem, ki jih je bilo v krvavi preteklosti vendarle veliko. Silva in Zalar in stari župnik so samo trije, toda bilo jih je mnogo, mnogo več. Vidim jih pred seboj in hvalen sem Bogu, da mi jih je dal srečati. — Cleveland, 13. sept. 1963.

Tako piše o sebi pisatelj Mauser sam. In ta njegova literarna izpoved naj bo izhodišče slednjemu, ki hoče boljše razumeti Mauserjevo literarno pisanje sploh in to delo posebej. S tem jo izročamo slovenskemu občinstvu kot prvi del v trilogijo, ki bo izšla v celoti predvidoma drugo leto. Naj jo občinstvo sprejme s takšno pripravljenostjo, kot doslej slednjo Mauserjevo knjigo, pa s tako ljubeznijo kot jo je on pisal v mislih na našega emigrantskega bravca in v spomin na svoje mrtve prijatelje s Turjaka, katerim še posebej posveča ob dvajsetletnici tragičnih dni, katerih udeleženec je bil tudi on sam, to svojo trilogijo.

mošnjega tabora. SKA je bila dobro predstavljena in se prirediteljem tabora in razstave za pozornost zahvaljuje. Zanimivost te razstave je bila tudi ta, da je bila na njej prvič v Argentini razstavljena tudi zbirka umetniških „ex librisov“ iz arhiva Slovenskega planinskega društva in privatne zbirke g. Petrička. — Slovensko planinsko društvo, ki se v svoji reviji GORE (izšla dva letnika) sistematično bavi s propagando te vrste umetnosti, sporoča, da znova sprejema naročila, ki bi jih dala v izdelavo slovenskim umetnikom po možnosti po želji naročnika.

— Revija „ESTUDIOS“ (september 1963) je objavila članek p. Silvina Eileta SJ o Ideološki krizi v sovjetski umetnosti. Članek spremljajo najnovejši podatki iz sovjetskih virov. Revija se naroča Callao 542, Buenos Aires.

— P. Truhlar SJ je dokončal svojo šesto knjigo „Christuserfahrung“ (Kristus kot vsebina splošnega krščanskega, ne samo mističnega, izkustva). Za delo se zanima p. K. Rahner SJ v Innsbrucku, ki izdaja teološko vrsto „Questiones disputatae“ pri Herderju. Zbrana dela p. Rahnerja izhajajo sedaj v angleščini v Londonu in so vzbudila med angleško kritiko veliko zanimanje.

— Letošnji kongres klasične arheologije (od 5. do 10. septembra) v Parizu je obravnaval „Izžarevanje grške in rimske civilizacije na periferne kulture“. Na dosedanjih kongresih — zbirajo se vsaki pet let — so razni specialisti hkrati obdelovali različna temata; tako se je kongres nekako razpršil v posebne kolokvije. Letos so poizkusili z novo organizacijo, ki naj da kongresu večjo enotnost, pa tudi zajame večji obseg udeležencev. Izbrali so en sam in obsežen tema, ki more zanimati največje število raziskovalcev. Predseduje André Piganiol, član Instituta.

— Najpomembnejšo arheološko najdbo po odkritju mrtvomorskih zvrtkov je 24. maja letos predstavil pariški arheološki akademiji Jigal Jadin, profesor arheologije na hebrejski univerzi v Jeruzalemu. V eni izmed votlin Judejske puščave, kamor so mogli raziskovalci zaradi strmega prepada samo s pomočjo helikopterja, so odkrili dostop v eno zadnjih zatočišč judovskega upora zoper Rimljane leta 132 po Kr. za cesarja Hadrijana. Prvi skup najdb sestavlja korespondenca zadnjega voditelja judovskih upornikov Bar Kohba; od 15 pisem, ki jih je poslal poveljniku upornikov v mrtvomorski pokrajini, jih je devet pisanih v aramejskem, štiri v hebrejskem, dve v grškem jeziku. Druga najdba je sveženj listin iz administrativnega arhiva v Engaddi, juristični dokumenti prve vrste. Tretja obsega trideset dokumentov, nekaj nabatejskih, ostale grške in aramejske, ki so bili last neke žene z imenom Babata, hči Simonova. Našli so tudi tekstilije, ki so važen vir za poznanje judovske obleke po razrušitvi templja, svetinje in različna orodja in posodja. Prof. Jigal Jadin je bil v času arabsko—izraelske vojske šef izraelskega generalnega štaba.

— Pišejo nam: „...z velikim zanimanjem in zadovoljstvom sledimo tu v Evropi delo Slovencev v Argentini; občudujemo veliki optimizem in neutrudljivo delavnost v izdajanju knjig, kakor tudi v delu za versko in kulturno povzdigo naše emigracije. Naj Gospod najobilneje blagoslovi Vaše in vseh so-delavcev delo!“

(Dalje s 1. str.)

cer pa ne moremo razumeti, kako naj bi oni poslušali francoske oddaje v srbohrvaščini, ko imajo na razpolago oddaje v slovenščini iz Washingtona, Londona, Moskve, Budimpešte, Bukarešte, Vatikana, Trsta, Celovca, Kolna in Rima (RAI).

„Slovenec je malo.“ Štejejo poldrugi milijon in kot elita intelektualcev izvajajo pomemben vpliv na vseh področjih v državi.

Ravnatelj dnevnika je ugledni francoski publicist in pisatelj S. Beuve — Merry in je njegova obramba slovenske oddaje v francoskem radiu gotovo zajela širok krog — zlasti intelektualcev; ti gotovo ne bodo mogli ostati brezbržni pri tem nerazumljivem ukrepu vodstva RTF. Med Francijo in Slovenijo so se v zadnjih štiridesetih letih zvrstile vezi, ki gotovo terjajo, da se popravi ta rana v medsebojnih odnosih, ki so se razširili v globino in širino in o katerih bomo še pisali.

Za enkrat izrekamo iskreno željo in upanje, da bo RTF svoj krivični ukrep preklicala!

— Mihael Pravdin je napisal biografijo o Nečajevu, „sv. satanu komunizma“. Knjiga je izšla v New Yorku. Podaja analizo enega najbolj radikalnih ruskih revolucionarjev in teroristov, ki je umrl mlad (35 let star) v ječah petropavlovskih trdnjav v Petrogradu. Gotovo je bil osebnost demonskih razmerij, ki je znal zajeti mladih ruskih univerz, ko je bil še slušatelj na univerzi v Petrogradu. Izdelal je posebno teorijo o terorizmu; služil je za lik pisatelju Dostojevskemu, ko je pisal roman *Demoni*. Poteze Nečajeva so v Verhovenskem in Šuligovu. Ko je Nečajev moral pred policijo bežati v tujino, je prišel v Ženevo, kjer je živel vodja ruskih komunistov Bakunin. Ta ga je navdušeno pozdravil z besedami: „Čudoviti ste mladi fanatiki! Verniki brez vere v Boga!“ Izdal mu je izkaznico skupine teroristov, ki je nosila številko 2771 in zaradi tega je za tem evropska policija dolgo časa iskala, kdo so ostali 2770. Pravdin pravi, da je Nečajev predhodnik Lenina.

— Stoletnico ustanovitve praznuje benediktinska nadopatijska Beuron. O Binkoštih 1863 sta brat Maurus in Placid Wolfer začela delo z odprtjem samostanske cerkve. Iz Beurona je bilo ustanovljenih 26 opatij in priorotov, med njimi najbolj slavne: Maredsous v Belgiji, Emaus v Pragi,

Maria Lach, Seckau, Mont Cesar v Louvainu. Poleg opatijske Solesmes je Beuron eden najbolj živih središč liturgične obnove. Velik je prispevek beuronskih menihov k znanosti: Institut za palimpseste in Institut za Vetus Latina. Pomembna je „beuronska umetnost“ šole p. Deziderija Lenza. Velik prijatelj Beurona je bil arh. Jože Plečnik, ki je bil osebni prijatelj benediktinca — konvertita in znamenitega slikarja beuronske šole Wilibrorda Werkadeja.

— Češkoslovaška katoliška hierarhija se je udeležila 6. julija proslave ob 1100-letnici prihoda sv. solunskih bratov na Moravo v Velehradu. Obhajanje je imelo strogo verski značaj. Naslednji dan pa je organizacija režimljaskih „mirovnih duhovnikov“ priradila svoje politično zborovanje, ki ga je vodil ekskomunicirani duhovnik in sedanji minister za zdravstvo Plojhar. Značilno je, da se je ta slovanski junak v Dachau nahajal v nemškem sektorju, kjer so bile razmere znatno znosnejše, kot med Slovani, kjer je trpel sedanji praški nadškof dr. Beran.

— Prvo nagrado na mednarodni matematični srednješolski olimpiadi v Varšavi je dobil Franc Dacar, dijak drugega razreda Tehnične srednje šole v Ljubljani.

— „Etimološki slovar slovenskega jezika“ bo kmalu začel izhajati. Poskusni zvezek je pred kratkim SAZU izročila javni razpravi strokovnjakov. Kakor za druge slovarje slovenskega jezika je tudi za tega ugotovil načela in načrt Franc Ramovš. Sedanji urednik prof. Franc Bezlaj se je od prvotne zamisli v nekaterih točkah oddaljil.

— XIII. in XIV. letnik „Arheološkega vestnika“ je Slovenska akademija znanosti in umetnosti izdala kot Brodarjev zbornik — Serta Brodarjana — v počastitev sedemdesetletnice priznanega slovenskega prazgodovinarja, ki se je v svoji stroki uveljavil z odkritjem prve paleolitske postaje v Sloveniji, Potočke zijalke na Olševi in z raziskavami kraškega paleolitika. Od 1953 je dopisni ud H. Obermaier Gesellschaft.

— Šestdesetletnico je 28. junija 1963 praznoval eden najpomembnejših slovenskih zgodovinarjev dr. Pavle Blaznik. Najboljši učenec prof. Milka Kosa je napisal za naseljitveno zgodovino temeljno razpravo o kolonizaciji loškega ozemlja. Za tisočletnico Škofje Loke 1973 pripravlja zgodovino svojega rojstnega kraja. Tako bomo poleg mojstrske zgo-

dovine Kranja, ki jo je napisal dr. Josip Žontar, dobili drugo po modernih vodilih pisano slovensko mestno zgodovino.

— Slovenska Akademija znanosti in umetnosti pripravlja novo izdanje Brižinskih spomenikov. Znanstveni uvod ji je napisal prof. dr. Franc Tomšič, ki je o tem najstarejšem slovenskem spomeniku referiral na IV. slavističnem kongresu v Ohridu maja letos. „O drugem brižinskem spomeniku kot literarno—zgodovinskem problemu“ je na istem kongresu Zveze slavističnih društev Jugoslavije poročal dr. Jože Poganič iz zagrebške univerze. Oba sta znova utrdila slovanski značaj prvih zapisov v slovanskem jeziku sploh in zavrnila neznanstvene teze zlasti slovaških jezikoslovcev.

— Letošnji Salzburški visokošolski teden je obravnaval temo „Resnica v filozofski in teološki izpovedi našega časa“. S predavanji in vodstvom delovnih seminarjev je sodelovalo okoli dvajset profesorjev in docentov pri izvedbi zelo sistematičnega in dobro premišljenega programa.

— Tudi Zagreb bo imel svojo bienalo. „Muzej sodobne umetnosti“ je letos v začetku septembra odprl mednarodno razstavo jugoslovanskih in zamejskih umetnikov „Nove smeri“. Razstava je trajala do 15. septembra.

— „Dialog“ med poljskimi komunisti in katoliškimi levičarji se je zadnje čase nepričakovano zaostрил. V ateistični reviji „Argument“ je konec avgusta publicist T. Mrowczyński odrekel vladi uslužni katoliški skupini „Pax“ kakršenkoli politični pomen in celo katoliško legitimacijo. V odgovoru je glasilo gibanja poudarjalo, da je „Pax“ vendar član Enetne fronte. Usoda vseh kolaboracionistov...

— V nemškem prevodu je izšla „Zgodovina patriarhov“, ki jo je spisal Nizozemec F. van Tright. Ta komentar k Gen 11, 17-50, 26 tvori z znanim tolmačem H. Renckensa (ki smo nanj že opozorili) k Gen 1-11, najboljše katoliško razlago prve knjige sv. pisma. Podobno slovensko delo bi bilo nujno potrebno. Upati je, da se ga bo lotil priznan slovenski publicist.

— Državni arhiv Slovenije je dobil svoj stalni sedež v Gruberjevi palači in Virantovi hiši. Ob zahodni fasadi Gruberjeve palače — vzdolž Ljubljane — bodo postavili še novo, višini obstoječih zidav prilagojeno stavbo na osnovi projekta bratov Mušič in projekta arh. Toneta Bitenca.